

Nr 974

Av herr Nyberg, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27,
med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

Till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 27 med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m. ligger bl. a. betänkanden från grundlagberedningen och valtekniska utredningen. Sistnämnda utredning har i sitt betänkande nr 2 om »Förtidsröstning och gemensamma tvådagarsval» bl. a. föreslagit en sådan omläggning av poströstningen (förtidsröstningen) att även poströsterna kan räknas in vid den preliminära sammanräkningen på valnatten. Förslaget har emellertid icke i denna del tagits upp i propositionen men berörs så till vida att dessa frågor skall ytterligare utredas. Om denna utredning — som även skall omfatta möjligheterna till förenkling och effektivisering av valförfarandet — sägs i propositionen att den skall påbörjas inom kort och slutföras med största möjliga skyndsamhet.

Valtekniska utredningens förslag angående förtidsröstningen innebär i huvudsak att röstmottagning på postanstalt skall kunna ske till och med torsdagen före valdagen (första valdagen) och under torsdagen, fredagen och lördagen före valdagen (första valdagen) inför valnämnd. De avlämnade förtidsrösterna skulle sålunda kunna vara valnämnden till handa vid den preliminära sammanräkningen. I övrigt innehåller betänkandet ett flertal detaljer i syfte att underlätta valförfarandet, som här icke behöver närmare refereras.

Att en förändring av förfarandet vid poströstningen snarast möjligt genomförs torde vara ett allmänt önskemål. Detta understryks också i propositionen. Det vore önskvärt att en sådan reform kom till stånd redan till årets andrakammarval. Att detta skulle kunna ske förefaller dock osannolikt — det måste i så fall bli fråga om ett provisorium. Däremot är det uppenbart att poströstningen eller förtidsröstningen måste läggas om inför valet 1970 när den partiella författningsreformen skall träda i kraft. Det föreslagna valsystemet med kretsmandat och tilläggsmandat som återgår till kretsarna kräver att samtliga röster kan räknas in redan under valnatten. Om förtidsrösterna kommer in efter valet och räknas först vid den definitiva sammanräkningen kan resultatet bl. a. bli icke bara förskjutningar av mandaten i kretsarna mellan olika partier utan också en omfördelning av tilläggsmandaten. Det är självfallet av största vikt att sådana konsekvenser kan undvikas.

En provisorisk lösning av frågan om poströstningen kan möjligen diskuteras redan till årets val. Den torde dock tekniskt bli mycket svår att genomföra. Ändringar i lagen om val till riksdagen måste ske t. ex. i 70 § där det utsägs att röstning på postanstalt — med vissa undantag — skall ske på valdagen. Det är uppenbart att röster som avges vid postanstalt på själva valdagen icke i tillräcklig omfattning kan komma valnämnderna till handa samma dag. Ändringar måste också ske bl. a. i bestämmelsen om att poströsterna skall sändas direkt till länsstyrelse och på så sätt komma med först vid den slutliga sammanräkningen. En provisorisk ordning måste bygga på att röstningen på postanstalt avslutas några dagar före valet och att förtidsröstning för återstående tid kan ske även på annat sätt. Valtekniska utredningen har framlagt ett detaljerat förslag om en sådan reform, men det förefaller icke möjligt att den kan tillämpas som ett provisorium. Till en del bygger det nämligen även på ändringar i riksdagsordningen och dessa kan icke träda i kraft redan i år. Trots dessa betänkligheter kan det dock förefalla motiverat att frågan närmare undersöks vid propositionens behandling i utskottet.

Däremot är det — som förut framhållits — nödvändigt att poströstningen reformeras till valet 1970 eller när den nya författningen skall tillämpas. Valtekniska utredningens förslag tar också sikte på denna tidpunkt. De grundlagsändringar som erfordras för att genomföra denna reform har också i sak beaktats i proposition nr 27. Det blir sålunda möjligt att om så anses nödvändigt utsträcka valet över två dagar och att vidga kretsen av dem som kan utnyttja rätten att post- eller förtidsrösta. Det synes vara lämpligt att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 27 understryker vikten av att det i propositionen omnämnda utredningsarbetet bedrivs med sådan skyndsamhet att nya bestämmelser kan tillämpas redan vid 1970 års val.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställs,

1. att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 27 måtte uttala att förslag till reformering av poströstningen bör framläggas i så god tid att nya bestämmelser kan tillämpas vid 1970 års val; samt

2. att vederbörande utskott måtte undersöka möjligheterna till en provisorisk reform av poströstningen redan till 1968 års val i syfte att få med även poströsterna i den preliminära sammanräkningen.

Stockholm den 26 februari 1968

Olaus Nyberg (fp)
